

RODEČI PRAPOR

Glasiilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Naročnina za avstro-ugrske kraje za celo leto 10.40 K, za pol leta 5.20 K, za četrt leta 2.60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Posamezna številka 10 v.

Reklamacije so pošiljane prosto. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo, inserati. Enostopna petil-vrstica (širina 88 mm) za enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru.

22. štev.

V Ljubljani, v sredo, dne 18. marca 1908

Leto XI.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo "Rodečega Prapora", Ljubljana. — Za denarne pošiljave, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravišтво "Rodečega Prapora", Ljubljana, Jurčičev trg štov. 3/I.

Šestdeset let.

Bilo je leta 1848. S Francoskega je priletela iskra in je vnela pol Evrope. Dne 18. marca se je začel krvavi ples na Dunaju in naenkrat je bila habsburska monarhija v ognju. Velikanski boj za svobodo, za ustavo je spravljal vse narode na noge. Revolucija, ki jo je bil Metternich preganjal po vsej Evropi, je pogladila njega samega, bledega begunca, iz domovine. In prišla je ustava.

To je bilo pred šestdesetimi leti. Sedaj pišemo leto 1908. In če smemo v Avstriji govoriti o ustavi, imamo to pravico komaj leto dni. Kajti glavno vsebino ustavnosti, najvažnejšo njeno garancijo so dobili avstrijski narodi šele lani s splošno in enako volilno pravico za državni zbor. Šestdeset let dela in boja je bilo treba, da se je doseglo, kar je ljudstvo imelo že leta 1848 in kar je reakcija po madžarski kapitulaciji pri Vilagošu umčila.

Žalostna je zgodovina Avstrije izza "divjega" revolucijskega leta. In značilno je, da je nihče ni mogel iztrgati iz te žalosti, kakor zavedno delavstvo, brez katerega ta država še danes ne bi imela modernejšega temelja.

To ni bahavost, temveč zgodovinska resnica. V marčnih dneh leta 1848 so hoteli dijaki, mladina meščanstva, v dunajska predmestja, klicati delavce v boj za svobodo in v trumah se je odzvalo delavstvo ter je pomagalo, odločilno pomagalo, priboriti državljanske pravice. Kakor je bilo na Dunaju, je bilo v Pragi, je bilo v Gradcu, je bilo po celi državi. Če ne bi bili delavci posegli s svojo močjo v boj, bi bila revolucija v 24 urah ležala na tleh. Z delavsko silo je zmagala. In ko

se je zopet dvignila reakcija, so meščanstvu ostale pridobitve boja, delavstvo pa je bilo zopet potlačeno v sužnost. Tema je bila do leta 1867 v Avstriji, a meščanstvo je vsaj gospodarsko uživalo nove koristi. In ko je vsled nesrečne vojne leta 1866 država morala dobiti ustavo, je bila povsem prirojena gospodarskim potrebam meščanstva; buržoazna je bila njena politična oblika.

Meščanstvo je bilo liberalno. To je bila posledica gospodarskih razmer. Meščanski liberalizem je bil manšterskega značaja. Svobodomiselnost zunanost je nekoliko pokrivala reakcionarno jedro. Delavstvo je ostalo brezpravno.

Od tistega časa naprej ni bilo izven delavstva več bojnih čet za svobodo. Mlada buržoazija iz leta 1848, ki je bila klicala delavstvo na pomoč, ga je zatajila, ko je imela svoj profit v žepu in se je tudi proletariat oglašil za svoj delež. Nekdanji boj za svobodo se je spremenil v boj za svobodo delavstva.

Desetletja je nekdanja revolucionarna buržoazija neomejeno gospodovala v Avstriji. Svoje gospodarske interese je znala varovati. Z vsakovrstnimi zakoni je izborna skrbela za svoj žep. Za splošno svobodo je izgubila nezmisl, pozabila je tudi na svoje lastne svobodomiselnosti tradicije. Brezprimerno divji narodnostni boj in predrzno razširjanje klerikalizma — to je vse, kar so avstrijski narodi doživeli od meščanskega gospodstva.

Pritisk kapitalistične buržoazije je moral zdražiti delavstvo. To je bilo zgodovinsko nujno in se je zgodilo v začudenje gospodujočih slojev, ki so preganjali in zatirali mlado delavsko gibanje z vsemi sredstvi. Zaman. Policija in žandarmerija, ječe in vislice niso mogle zatreti socialne demokracije, ki se je razvila, da je začudila vso Evropo, ko je propadajoči Avstriji izsilila moderno ustavo s splošno in enako volilno pravico in ko je pri lanskih državnoborskih volitvah kot najmočnejša

stranka v državi odposlala 87 poslancev v državni zbor.

Šestdeset let!

Kdor nepristransko zasleduje avstrijsko zgodovino te dobe in noče slepiti samega sebe, kakor noj, mora priznati, da je vse upanje na svobodo edino v socialni demokraciji. Vse, kar imamo danes v Avstriji brez delavstva, je nazadnjaško; napredno je le to, kar je priboril socialno-demokratski proletariat.

Ni čudo, da je spomin na leto 1848 po vsem pobledel v meščanstvu, ki s svojim dobičkarstvom ne razume več idealov one dobe. Naravno je, da so boji onega leta sveti edino socialni demokraciji.

Na Slovenskem je razvoj še zaostal. Kakor v gospodarstvu, tako v politiki. Po vsej državi se dviguje industrija, brez katere ni gospodarskega napredka; pri nas je še ohranjena "idila starih časov". A tudi mi ne živimo izven sveta. Gospodarstvo ima svoje zakone in jih bo uveljavilo tudi pri nas. In kakor je povsod stopilo delavstvo samostojno v ospredje, kakor povsod prevzema odločilno vlogo v političnem življenju, tako bo tudi na Slovenskem. Moralo bo!

Samo slabotneži obupavajo.

Nesramni klerikalizem.

Avstrijski klerikalci so se očitno preobjedli. Da se črnuhom v naši državi tako dobro godi, kakor malokje, je že stara stvar. A vse visoko pokroviteljstvo, vsi privilegiji, vse božanje in razsajanje jim še ne zadostuje. Oni smatrajo Avstrijo za podružnico Rima, sebe za edino poklicane gospodarje, pa mislijo, da je že prišel čas, ko lahko kar po teptajo, kar ne vkloni prostovoljno tilnika v suženjski ponižnosti pod rimski jarem.

Klerikalizem je postal pač tudi drugod nena- vadno prešeren. Odvar je začel papež Pij X. izdajati

PODLISTEK.

Pozdravljeni!

Spisal Ivan Cankar.

Amerika, dežela hrepenenja, z neizmernim bogastvom blagoslovljena Koromandija, kamor so bežali v dneh bridkosti vsi ubogi in obtoženi — kje si, Amerika, obljubljena dežela? Ni je več. Kakor čez noč je planil preko nje vroč vihar, hujski od kuge in vojske. Kjer je bilo še zvečer zeleno življenje, je bila zjutraj smrt. Prazni so rudniki, zaprte so tvornice, železna kolesa stojé in rjavé. Kje ste zdaj vi, kako vam je, bratje, ki ste pobegnili nekoč v obljubljeno deželo s Slovenskega, iz Ogrske, iz Bosne in iz Banovine?

En sam mesec, ljudje božji, en sam mesec in iz tristotisočih delavcev je bilo tristotisoč be- račev! To je samo začetek, zakaj kosa kosi dalje, brez misli in brez usmiljenja. Danes še v postelji, jutri boš spal na cesti, danes se kruh v roki, jutri kamen! Iz tristotisočih jih bo petstotisoč, iz petstotisočih jih bo milijon. Kako vam je zdaj, bratje?

Tako vam je, kakor otroku, ki je bil pobeg- nil od rodne doma, ker ni imela mati, da bi mu dala kruha. Ko je obolel, se je vrnil k sirotni materi in pozdravila sta se solzami.

Kakor po izgubljeni bitki beže nesteti črni bataljoni, molče, brez upanja. Vsak teden, ljudje božji, vsak teden tridesettisoč! Vsak teden jih plane v njujorskem pristanu tridesettisoč na barke,

tridesettisoč beguncev; in mesec ima štiri tedne, in leto ima dvainpetdeset tednov! Kdaj bo konec te strašne procesije, ki roma preko morja?

Tam so gnojili zemljo s potom od svojega čela, tam so gonili silne stroje z močjo svoje krvi — brez moči in brez krvi beže zdaj, izdani pre- magani. Kakor pred kugo hodi strah pred to pro- cesijo, nosi njen težki križ, ki sega do neba...

Gneto se množice v pristanu, moški, ženske, otroci. Preveč jih je za tesne barke; blagor mu, ki je zasopljen skočil z mostu na krov! Tisoč jih stoji na produ, obupanih, jokajočih; v mrazu in vetru, do drugega tedna.

Do vrha, od kota do kota je natlačeno strašno medpalubje Cunardove barke. V prostor, kjer bi se gnetlo dvajset ljudi, so jih potisnili petdeset. Moške, ženske in otroke. Postelje ni; na tleh leže, drug ob drugem, drug na drugem. Voda je smrad- ljiva, in se tiste je premalo; jed je plesniva, in tudi te je premalo. Da bi vsaj zraka bilo, vsaj zraka, ljudje krščanski! Prvi dan mine — spiš, ker si truden; drugi dan mine — spiš, ker si bo- lan; tretji dan pride, pa te tišči v prsih in v grlu; zdi se ti, da te pozdravlja smrt. Tako vozijo Ki- tajce v San Francisco — tako vozijo, grešniki prokleti, krščanske ljudi v domovino!... Reci mu hudo besedo, prosi ga vode in zraka, pa se ti bo smejal, ali pa te bo udaril v obraz...

Tako beže begunci, od nesreče gnani.

Štirinajst dni trpljenja neskončnega. Petnajsti dan stopijo na trdo zemljo, umazani, bolni, do smrti trudni. Moški gledajo temno v tla, ženske se

spotekajo kakor pijane, otroci jokajo. In še tri dni. Zakaj lisočaki že čakajo na železni voz; čakajo pod milim nebom, na blatnih tleh, na svojih culah, v plahte zaviti. In spet tri dni; zakaj daleč je od morja v domovino. Natlačeni v nizki črni voz, tesno drug ob drugem; iz potu, iz bolne sape se vzdiga težek vzduh; oči so zatisnjene, zaspali ne morejo. Tako se vozijo v domovino krščanski ljudje, tisti delavci, ki so s svojim potom in s svojo krvjo ustvarili bogastvo obljubljene dežele; toliko bo- gastva, da ga je bila sita sama požrešna Koroman- dija in da je rekla svojim delavcem: «Dodelali ste, dovolj imam, poginite zdaj!» —

Minil je tretji dan; iz železnih voz, težko so- pečih, bruhne črna procesija — Pozdravljena, domovina!

Trije izmed njih so stali pred vasjo. Vsi trije prezgodaj ostareli, mrki in upognjeni, bolni od bridkosti in od dolgega romanja. Večer je bil; tam spodaj je ležala bela vas, pod borovim gozdom.

Stali so tam, kakor troje plahih otrok in niso mogli dalje.

Prvi je rekel:

«Pet let bo že, pet dolgih let, ko sem se po- slovil od svoje neveste. Bog vedi, če še živi, Bog vedi, če ni poročena. Blagoslovila jo nebesa, če mi je zvesta; blagor nji in njenim otrokom, če je po- ročena! Šel sem, da bi ji prinesel bogastva, pa ji prinašam bridkost in skrb. Kako bi stopil prednjo, da ne zakrijem obraza od sramu, da se v zemljo

svoje, na duhu neusmiljeno siromašne enciklike zoper modernizem, se sanja največjim nazadnjaškim potelinom o nekaki renesansi srednjega veka. Čim bolj podira stvarna, resna znanost vse stebre dogmatizma, tembolj narašča fanatizem klerikalizma. To se psihološko lahko razlaga; kar se ne more več braniti z resnico in z argumenti, pa bi vendar rado živelo in še celo gospodovalo, to zdvija. In klerikalizem divja v zadnjih časih resnično. Pa nikjer ne tako, kakor pri nas. Posebno se je dvignila strast na lanskem katoliškem shodu na Dunaju, kjer so Lueger, Lichtenstein in podobne »katoliške korifeje« slepo in blazno napadali znanost. V parlamentu so tedaj klerikalci o priliki znanega Masarykovega predloga doživeli strašno blamažo. Potuhnilo so se, škripaje z zobmi, ker niso mogli pokazati pesti. Pozabili pa niso klofute, ki so jo morali vtakniti. In sedaj iščejo priložnosti, da bi se maščevali.

V svojih sredstvih niso izbirčni. Dostojnost je bila klerikalizmu vedno tuja. Slabe stvari se sploh ne more braniti z dobrim orožjem. Kdo bi se torej čutil, da igra v klerikalnem boju prosta denunciacija zlasti veliko vlogo.

Doživeli smo res, da je denunciranje iz klerikalnega tabora na dnevnem redu. Na čelu s policijskim duhom napolnjene črne garde stoje krščansko-socialni poslanci.

Pred kratkim je ta čedna družba izvršila nizkotno dejanje denunciacije proti grškemu socialno-demokratskemu listu »Arbeiterwille«. O tisti zadevi, ki je samaposebi bolj humoristična, kakor tragična, smo poročali. Klerikalni denunciantje so grdo pogoreli, ker so porotniki oprostili toženega uradnika sodruga Jodlbauerja. Da jih je nova blamaža grozovito razkačila, je lahko razumeti. In sli so na delo, pa so izvršili novo denunciacijo.

Profesor cerkvenega prava na vseučilišču v Inomostu, Wahrmond, je imel dne 18. januarja t. l. javno predavanje o predmetu »katoliško svetovno naziranje in svobodna znanost«. Predavanje je poslušalo več tisoč ljudi z velikim zanimanjem in profesor Wahrmond je imel velikanski uspeh. Pozneje je izšlo predavanje v posebni brošuri, katere se je razpečalo veliko število.

Nekaj časa je bilo vse mirno. Naenkrat so storili krščanski socialci, kar so bili storili tudi proti listu »Arbeiterwille«. Denuncirali so profesorja Wahrmonda in so zahtevali, naj državno pravdnistvo konfiscira brošuro. A državno pravdnistvo, ki samo ni bilo našlo nič kaznjivega v brošuri, je takoj ustreglo klerikalni želji ter je konfisciralo.

Dogodek je nezaslišan in če bi se večkrat ponovil, se ne bi smel nihče čuditi, ako bi ljudstvo izgubilo zadnji ostanek zaupanja v nepristranost državnih oblasti in justice. Kako? Ali so klerikalci gospodarji pravosodja v državi? Ali so državna pravdnistva v službi klerikalne stranke, da konfiscirajo na klerikalno zapoved, česar niso konfiscirali iz lastne iniciative?

Ali se bodo sedaj tem ljudem odprle oči? Ali vlada se ni dovolj krepko stopila meščanstvu na kurje oči? ... Težko je pričakovati, da najde meščanski liberalizem še kaj poguma v svoji duši. Če bo kdaj strt predrzni klerikalizem v naši državi, če bo kdaj Avstrija rešena iz rimskih krempljev, bo moral to delo izvršiti proletariat. Na druge se ni zanašati.

In kakšno nizkotno mišljenje se razodeva v ravnanju krščanskih socialcev! Poslanci, izvoljeni poslanci, zastopniki ljudstva, ki so poklicani, varovati pravice in svobodo, denuncirajo političnega nasprotnika pri državnem pravdnistvu! Ali je denunciranje postalo častno opravilo, dostojno zakonodavcev, združljivo z največjo častjo, ki jo more oddajati ljudstvo?

Afera pa se ni končala. Klerikalci v svoji, do neba segajoči prevzetnosti ne zahtevajo ne več ne manj, nego da se odzame Wahrmondu profesuro. Na katoliškem shodu je Lueger napovedal, da bodo klerikalci osvojili vseučilišča; klerikalci se vedejo, kakor bi jih bili že osvojili.

Pa vse to še ni najhujše. Toda po časniških poročilih je posegel v zadevo ministrski predsednik baron Beck, ki je baje dejal krščansko-socialnemu poslancu Schrafflu, da obsoja Wahrmondov govor in da se čutijo katoličani po pravici užaljene. Beck se je torej takoj postavil na stran klerikalcev.

Reči se mora, da je to že neznosno. Da je Beck klerikalec, ni sicer nič novega. Toda on je ministrski predsednik in nezaslišano je, da napada na tak način s svojega visokega mesta profesorja, ki je govoril z znanstvenega stališča. In neznosno je, da stoji na čelu vlade človek, ki ne more brzdati svojega strankarskega mišljenja.

Pomislimo: Splošna volilna pravica je ustavila državni zbor, v katerem so klerikalci v manjšini. V parlamentarni državi ne sme in ne more biti tako, da bi vlada izražala politiko absolutne manjšine. A pri nas v Avstriji je vendar tako! Klerikalci so v manjšini, a ministrski predsednik se predstavlja v tako kočljivem trenutku svetu kot somišljenik klerikalne manjšine, kot eksekutor klerikalne politike. Meščanske svobodomiselnne stranke pa drže moza, dovoljujejo mu nagodbo, dovoljujejo mu proračun, dovoljujejo vse!

Bila je že neodpustna napaka, da niso »svobodomiselnne« stranke takoj izrekle vladi nedvomno nezaupnico, ko sta sedla dva pristna klerikalca v ministrstvo. Naravno je, da sta morala portfelja Ebenhocha in Gessmana povečati korajžo klerikalcev. In sedaj se vidi plodove meščanske politike.

Ali se bodo sedaj tem ljudem odprle oči? Ali vlada se ni dovolj krepko stopila meščanstvu na kurje oči? ... Težko je pričakovati, da najde meščanski liberalizem še kaj poguma v svoji duši. Če bo kdaj strt predrzni klerikalizem v naši državi, če bo kdaj Avstrija rešena iz rimskih krempljev, bo moral to delo izvršiti proletariat. Na druge se ni zanašati.

Politični odsevi.

Državni zbor bo sklican dne 26. marca, ako reši proračunski odsek do tedaj naučno in finančno ministrstvo. Če se to ne zgodi, bo pa prva seja

pozneje. Dne 9. aprila se začne velikonočne počitnice; zato ima državni zbor pred Veliko nočjo rešiti samo zakon o rekrutih. Proračunski odsek bo imel večerne seje. Po Veliki noči bodo sklicani deželni zbori.

Zaradi Wahrmondove brošure, o kateri govorimo na drugem mestu, rogovilijo klerikalci kakor blazni. V nedeljo so priredili v Inomostu »protesten shod«, na katerega so privlekli kmete iz polovice Tirolskega. Kričali so tam tako, kakor da bi se klerikalce v Avstriji že na raznju cvrlo, čeprav vsako ve, da nima v tej državi nihče toliko privilegij, kakor klerikalizem. Rektorji nemških vseučilišč so se zmenili, da bodo vseučilišča solidarno nastopala, ako bi se klerikalci dejansko dotaknili svobode nauka. Baje hoče poslanec dr. Erler odstopiti, da bi bil na njegovo mesto izvoljen profesor Wahrmond.

V proračunskem odseku je imel poslanec dr. Adler imeniten govor o proračunu ministrstva za notranje zadeve. Zlasti je važno, kar je govoril o delavskem varstvu. O tem govoru poročamo natančneje v prihodnji številki.

Dunajski delavci so v nedeljo v ogromnem številu obiskali grob marčnih žrtev iz leta 1848. Nad grobom so govorili razni govorniki v vseh avstrijskih jezikih.

Na Ogrskem je vladajoča madžarska klika popolnoma zbesnela. Ker delavcem že preseda zavlačanje volilne reforme in ker poskuša vlada vse mogoče, da bi vtihotapila v volilni zakon pluralni sistem, so priredili socialni demokratje že več protestnih shodov in demonstracij. Tudi pred lokali meščanskih strank in pred nacionalno kazino so demonstrirali. Če bi vlada imela mirno vest, bi tudi mirno trpela demonstracije, ker jo pa nima, jih skuša zatreti s policijo. Budimpeštanski policaji nosijo revolverje. S temi so začeli streljati na delavce. Ker pa ogrsko delavstvo menda že iz izkušnje ve, da imajo patriotični policisti take navade, je imelo menda tudi nekoliko delavcev za vsak slučaj orožje pri sebi. Slabe namene policije izpričuje to, da so bili že pripravljeni redarji na konjih, ki so takoj planili z golimi sabljami po delavcih. Tako se je vnel prav pravcati boj in je bilo na obeh straneh mnogo ranjenih.

Ogrski minister Andrassy je v državnem zboru zažugal, da razpusti vsa strokovna društva delavcev, če se ponove demonstracije za volilno pravico. Za konstitucionalno mišljenje, s katerim se madžarski grofi postavljajo, je ta beseda dovolj značilna. Le da ne bo ustrašila ogrskih delavcev, ki so prebili že preveč nasilja, da bi popadali pred Andrassyjem na kolena. Madžarskemu ministru bi pa bilo priporočiti čisto drugo sredstvo proti demonstracijam: Predložiti naj že enkrat državnemu zboru načrt splošne volilne pravice, pa bo konec volilnopravnih demonstracij. To je tudi drugod pomagalo.

Ogrski ministrski predsednik Wekerle je izjavil v državnem zboru na neko interpelacijo, da ogrska vlada se ni označila svojega stališča glede zvišanja častniških plač, o zvišanju dnine za vojake pa sploh še ni bilo govora. Kar so govorili skupni ministri, so bili le njih osebni nazor. — Na vsak način bi Madžari s častniškimi plačami radi naredili kako dobro kupčijo.

Na Hrvaškem poskušajo z absolutizmom. V soboto je bila druga seja sabora, a končala se je takoj ob začetku s tem, da je bil starostnemu predsedniku Erazmu Barčiču izročen reskript,

ne pogreznem pred njenimi očmi? Popotnika-siromaka ne bo ljubila; blagoslovljena ji sreča, meni pa gozd in cesta!

Drugi je rekel:

»Deset let bo, deset dolgih let, ko sem se poslovil od matere, sirotne starke. Ali se živi, ker ji ne da umreti spomin in koprnenje, ali pa je umrla od bridkosti in je zapuščen njen grob? Če je umrla, gleda name iz nebes, ker je bila svetnica; če živi, gorje meni! Kako bi stopil prednjo, ko sem obljubil na kolenih, da prinesem belega kruha, pa prinašam bridkost in skrb? Rajši bi točil solze na njenem grobu nego pred njenim obrazom; če ni umrla, bo umrla od bridkosti!»

Tretji je rekel:

»Zeno sem ostavil doma in troje otrok; sedem let je, sedem dolgih let. Polrpite, sem rekel, in čakajte, Bog se nas bo usmilil; ko se povrnem, bo hiša nova, bo hlev poln in bo zemlja spet rodila. Zdaj pa jim prinašam vrhano mero siromaštva in bolezni. Ali še stoji tista koča in ni razpala, da bi je ne spoznale več moje oči? Ali še živi moja žena, čaka name vsako opoldne in vsak večer, polaga moje žlico na mizo in gleda proti durim? Ali se živé moji otroci, sirote, in jih niso poguali v svet? Rajši bi jih vse pozdravil na zapuščeni gomili, nego da bi stopil prednje siromak in bolnik!»

Stali so nad vasjo vsi trije, mrki in upognjeni. Nobeden izmed njih se ni okrenil, nobeden se ni napotil proti gozdu; kakor ukopani so stali. Zakaj koprnenje je bilo večje od bridkosti.

Za roke so se držali, kakor plahi otroci, ko gredo skozi gozd; in so se napotili v vas.

Prvi je stopil v hišo svoje neveste in je ostal na pragu, kakor berač in popotnik. Nevesta je zajokala od radosti, objela ga je okoli vratu in ga je poljubila.

»Pozdravljen, kakor si! Pozdravljen, kakor da si se pripeljal na belih saneh s četverimi vranci!»

Drugi je stopil v hišo svoje matere, upognjen in plah je stopil. Mati pa je zajokala od radosti in ga je poljubila na obedve lici.

»Pozdravljen, otrok moj, kakor si! Da si prišel kakor kralj in gospodar, ne bi te pozdravila tako vesela! Bog mi je dodelil ta pozna leta, da te vidim!»

Tretji je stopil v hišo svoje družine, stal je na pragu v sramu in bridkosti. Takoj ga je spoznala žena, spoznali so ga otroci in so ga objeli.

»Pozdravljen, mož, pozdravljen, oče! Lepše pozdravljen, kakor da si prišel s srebrom in zlatom! Na mizi je tvoja žlica, je polna skleda, večerjaj z nami; zato da bo praznik in radost v tej hiši!»

Pozdravljeni!

Vi, ki ste tujo zemljo gnojili s potom od svojega čela, ki ste jo napajali s svojo gorko krvjo — pozdravljeni!

Sli ste, da bi pobegnili brezbožni krivici, ki je zaslužila človeka, po božji podobi ustvarjenega; vračate se, da oznanjate: od prodaja do prodaja, od vzhoda do zahoda je razprostrla svoje črne peroti

krivica, ki je zaslužila človeka, po božji podobi ustvarjenega!

Pozdrav vam in upanje, kajti živ je Kristov evangelij in se bo slavno razodel!

Vam pa, bratom preko morja, ki ste bolni in ubogi in strmite s koprnenjem proti domovini, vam, ki vas bo lačne in jokajoče obsvetil sveti božič, vam najlepší pozdrav! Od srca do srca gre čista misel, z njo gre veliko upanje, do nebes kipeče!

Pozdravljeni! —

Vseslovenski tabor.

Konec.

Res postaja mračno in hiteti moram. Hitro pregledam desni oder, ne da bi videl še kaj posebnega. Tuintam kako bolj modro srce, večino sivkastih in bledikastih, nobeno brez lisastih primesi, zlatih, zolčastih, črnih, tudi krvavih lis ni bilo pogrešati.

Zdaj hitro še na levo. Hej, to revo pa mora globoko peči ljubezen, celo srce ena sama krvava kepa, in kako mlada je še ljubka gospodičica! Plave barve tu ne vidim nič, pač pa sive dovolj, z velikimi zlatimi in lisami drugih barv.

Začne se novo gibanje. Od obedevh odrov raztezajo vrvi, neskončno dolge, močne vrvi, privezane za oder na straneh in gori na oddaljeni, veliko takih vrvi privezanih na levem in desnem odru. Tu je srebernozлата palica nanovo oživela, na koncu jo drži gospod in riše z njo po zraku mogočne poteze; na levem odru pa stoji gospod

s katerim se odgodi sabor na nedoločen čas. Torej se je zgodilo, kar se je pravzaprav pričakovalo na prvi seji in kar je tembolj presenetilo vse, ker se ni zgodilo že v četrtek. Madžarska klika s svojim odposlancem baronom Rauchom hoče po sili streliti hrvaški odpor. Če bi se bilo to zgodilo pred dvema letoma, bi se bilo bati, da se peštanskim oligarhom posreči načrt. Takrat je bilo opozicijsko navdušenje med narodom še mlado in žalostni spomin na Khuenovo tiranijo še preživ. Toda sedaj se je to misljenje utrdilo in veter, ki ga sejejo Madžari, porodi najbrže vihar. Sabor ni dal Rauchu nobenega povoda za odgoditev. Prva seja je bila, izvzemši nekoliko starčevičanskega brezpomembnega hrupa, povsem mirna. Rauch ni niti poskusil, stopiti v dotiko s saborom. On hoče torej po nalogu Wekerla terorizirati Hrvate. Govori se, da bo ustava suspendirana in da bo Rauch vladal kot kraljevski komisar. Toda suspendiranje ustave je dandanes nevarno sredstvo. Fejervary je na Ogrskem z dobrimi nameni vladal proti večini, a moral se je umakniti. Cesar Fejervary v Budimpešti z dobro voljo ni mogel doseči, tega tudi Rauch s slabimi nameni ne doseže na Hrvatskem. Ampak lahko se zgodi, da bo dražje plačal svojo pustolovščino, nego bi jo, če bi storil, kar bi moral, namreč umaknil se iz banskega gradu.

Med Japonsko in Kitajsko je bilo v zadnjem času zelo napeto razmerje, ker so Kitajci na morju zaplenili japonsko ladjo Tatsumaru. Sedaj je ta konflikt končan. Kitajci izročijo ladjo Japoncem.

Nov atentat se je izvršil v nedeljo v Barceloni. Ob 1. popoldne se je razpočila bomba na trgu Sv. Jožefa. Neka starica je bila težko, več oseb pa lahko ranjenih. V bližini so našli še eno bombo, katero so odstranili.

Na otoku Haiti je prava strahovlada. Pod pretvezo, da je odkrila zaroto, zapira vlada ljudi in jih strelja. Po ameriških poročilih je bilo v nedeljo devet, v ponedeljek zjutraj pa 27 ljudi ustreljenih.

Delavci! Železničarji! Javni uslužbenci!

V nedeljo, 22. t. m. ob 2. popoldne bode v areni »Narodnega Doma«

ljudski shod

na katerem se bo razpravljalo o

stališču, ki so ga zavzeli meščanski poslanci v proračunskem odseku državnega zbora napram zahtevam delavcev in uslužbencev

ter o

ljubljskih občinskih volitvah.

Delavci!

Meščanski poslanci brez razlike strank so v proračunskem odseku odklonili dva socialno-demokratska predloga, ki sta bila največje važnosti za delavstvo. Socialni demokratje so predlagali, naj se uvrsti v državni proračun 20 milijonov kron za izpolnitev opravičenih zahtev državnih železničarjev in 4 in pol milijone kron za zboljšanje položaja poštinih uslužbencev. Vsi poslanci razven socialnih demokratov so glasovali proti obema predlogoma. Končno odločitev ima seveda zbornica. Socialni demokratje so naznanili oba predloga kot vota manjšine. Pridite na shod,

v cilindru in v zapeti suknji na mizi ter daje s cilindrom mahaje svoja znamenja.

Vsi, kar jih ni na odru, kar jih je na tleh, so se razvrstili ob vrveh, za vsako drži na stotine, na desni strani tudi na tisoče rok, večina koščenih, zagorelih, žuljavih.

Zdaj se dvigne na levem odru velika belomodro-rdeča zastava, veter jo mogočno razgrne, in kakor en glas zaori iz odra iz sto in sto gri: »Živio, slovenski narod!»

Tudi na desnem odru je razvita velikanska zastava rumene barve, kakršna je pri frančiškanih v Ljubljani in krik: »Živelo, slovensko ljudstvo» se dvigne še silneje, kakor na levem krilu.

Začno se natezati vrvi na obedveh straneh, vsi, ki so na tleh in niso na odru, natezajo z vso močjo, vsi, kolikor je rok, tudi ženske vlečejo, da se prigrbajo s telesom globoko proti tlom. In k nebu vre nepresledni krik, ko vihar silno: »Živio, narod — živelo, ljudstvo!»

Res se začne desni oder cel, kakor je velik, odmikati silnemu natezanju tisoč in tisočih rok naprej od griča proč; gotovo je zgrajen na samih vozovih, primerno skupaj zvezanih. Levi oder pa stoji mirno, ne zmakne, dasi so vrvi trdo napete in ljudje vlečejo na vso moč. Ne gane se oder, premalo rok vleče, ali so roke tudi slabije, oder pretežek ali ni dobro zgrajen, ali je morda vse vkup.

Ko se odmika desni oder že od levega, vidim še, kako se obrne gospod s srebrno-zlato palico nazaj

da tam pokažete, če soglašate s politiko meščanskih strank, ki Vas poznajo, kadar bi rade dobile Vaše glasove, ki Vas pa zataje kakor Iskariot Kristusa, kadar bi lahko storile kaj resnega za zboljšanje Vašega položaja.

Delavstvo se mora oglasiti!

Pokažimo državnemu zboru, da imajo socialno-demokratski poslanci s svojimi stvarnimi zahtevami ljudstvo za seboj.

Pridite torej polnoštevilno na shod.

Poročevalec bode z Dunaja, iz Trsta in iz Ljubljane.

Sklicatelj.

Shodi.

Javna protestna shoda se vršita v nedeljo, dne 22. t. m. ob 2. popoldan v Trbovljah v gostilni g. l. Božiča in ob 5. popoldan v Hrastniku v gostilni g. Eržena z dnevnim redom: Dr. Gessmann minister rudarskih zadev in rudarskih interesov. Rudarji, delavci in trpini, dr. Gessmann ne sme biti rudarski minister! Udeležite se v polnem številu teh važnih shodov.

Proč z brezpravnostjo!

Za enake dolžnosti enake pravice!

Ljudstvo zahteva tudi za deželni zbor splošno in enako, tajno in direktno volilno pravico!

Če je zrelo za državni zbor, je zrelo tudi za deželni zbor!

Domače stvari.

O volilni reformi za kranjski deželni zbor je sobotni »Narod« objavil dolg članek, ki je v svojem informativnem delu čisto dober, v svojih predlogih pa tak, da ga mora delavstvo zavrniti z vso odločnostjo. Da je »narodno-napredna« stranka s svojo zelo problematično »naprednostjo« načelna prijateljica splošne in enake volilne pravice s proporcionalnim sistemom, smo že dostikrat slišali iz usta liberalne obstrukcije. Do tistih dni ni bilo nič opaziti o tem prijateljstvu. Sedaj prelevajo liberalci svoje načelo pri vsaki priložnosti, a sumiti se mora, da se ogrevajo za splošno in enako volilno pravico le zato, ker ne verjamejo, da bo sprejeta. Zato nam načelno deklamiranje nič ne imponira. »Narodov« članek sam računa s tem, da splošna in enaka volilna pravica za sedaj »ne bo mogoča«. Zanimati nas mora torej, kaj misli »narodno-napredna« za ta slučaj. Stranka, ki je tako »demokratska«, kakor liberalna, se ozira seveda najprej na veleposestniško kurijo. To hoče reformirati, kajpada tako, da bi spravila nekoliko liberalcev vanjo. Davek za volilno pravico v veleposestniški kuriji naj se zniža na sto kron. Za varstvo Nemcev naj se vpelje v veleposestniški kuriji proporcionalni sistem. Res lep način »demokratskega« mišljenja! S tem slepomisenjem naj se liberalci le pazijo! Ljudstvo se prokleto malo zanima za volilni privilegij veleposestnikov in če bi

proti levemu in se z levo poslavlja, zadovoljen ali morda porogljiv smeh v bradi.

Zdaj skoči nekdo iz levega odra dol in steče čez plan za desnimi, kjer mu mole roke naproti, da ga potegnejo gor. Še eden steče za prvim in še in še toliko, da na tem odru ni več drenja. Tudi od vrvi se ločijo na levi roke. Oder je olajšan, še enkrat nategnejo, pa se vendar ne gane. Desni je že gori v temnem mraku, toliko se še razloči, da se giblje.

Še ni konca ljudi? Res, še prihajajo in ni jih malo; goloroki so, v rudarski, železniški opravi, krepko korakajo, vsi korakajo, tudi ženske med njimi, nimajo odra, le velika rdeča zastava je pred njimi. Molče korakajo, le ko dospejo vstric srede levega odra, dvignejo glas: »Živela, svoboda!» Vtopili so se v daljni mrak.

Tema je legla na grič in ravan. Gospod je zginil, nisem čutil kdaj. Čarovno kukalo mi je pa pustil.

Zgodaj sem se zbudil drugo jutro. O čarovno kukalo! Urno k oknu ž njim progledat par src, ki jih slučajno naletim, no in potem, čakajte, vi profesorji! Mlada mlekarica je prav zdaj pripeljala svoj voziček onkraj ulice. Vraga! prevaral me je moj gospod, kukalo kaže sicer prav ostro, pa nič drugače ko vsako drugo. Hranim je v spomin na vseslovenski tabor, kjer sem se naučil ločiti slovenski narod od slovenskega ljudstva.

Študent.

že bilo tako, da bi absolutno morala ostati veleposestniška kurija, tedaj bi bilo še vedno bolje, da ostane tako absurdna, kakor je sedaj, ne pa da se zdravi in povečuje njen moralni vpliv. Kjer so že privilegiji, naj se vsaj vidi, da so privilegiji in čim bolj očitna je njih krivičnost, tem bolje je. Toda kaj hoče liberalna stranka dati ljudstvu? Čujmo: V četrti kuriji, ki naj bi se ustanovila za sedanje nevolilce, šest, piši in reci šest mandatov! Več kakor polovica vseh odraslih mož naj dobi šest mandatov! Čela dežela naj se razdeli v največ v šest okrajev! V takih velikanskih okrajih, večjih nego so državnozborni, naj se potem vodi političen boj!... Liberalci so menda res že od vseh bogov zapušteni. Toda naj vendar ne mislijo, da imajo delavci res samo vodo v žilah! Ko je Tavčar uganjal svoje protiljudske komedije v državnem zboru, so liberalci tudi v Ljubljani lahko videli, da zna ljudstvo izgubiti potrpljenje. Ali hočejo še enkrat provocirati ljudsko nevoljo z neslanimi burkami glede deželnozbornih volilnih pravic?... Naj se nikar preveč ne zanašajo na lahko kri ljubljanskega prebivalstva! — Če so imeli lani pri državnozbornih in letos pri deželnozbornih volitvah v Ljubljani še nekoliko sreče, še ni zapisano, da bo ljudstvo vedno lahkoverno. Le do dobrega naj razkrinkajo svoj protiljudski značaj pri volilni reformi za deželo, pa jim bo prej zaklenkal politični mrtvaški zvonec, nego mislijo.

Edmondo de Amicis je umrl kakor smo že poročali. Bil je eden najboljših italijanskih pisateljev. Njegova dela slove po vsem omikanem svetu. De Amicis je bil pa tudi navdušen socialni demokrat. Tudi na slovenski jezik sta prevedeni dve njegovi znameniti črtici, ki navdušujeta za socializem. V brošuri »Zakaj smo socialisti« sta uvrščeni ti dve de Amicisovi črtici pod naslovom »Pogovor« in »Pridobivajmo Ideji nežne duše.« (»Zakaj smo socialisti« stane 14 vin. Dobi se povsod, tudi v upravi »Rdečega Praporja« v Ljubljani). Opozorjamo naše čitatelje na to brošuro in na ti dve črtici. Videli bodo, da je eden največjih duhov moderne Italije bil res goreč pristaš socialne demokracije.

Liberalci so povsod enaki, povsod nepoboljšljivi. Na Gorškem so bili v četrti kuriji obsojeni na ožje volitve. Odločati so morali socialni demokratje. Razlika med liberalno-agrarnimi in klerikalnimi glasovi je bila tako majhna, da je bil vsak glas važen. Pri ožji volitvi se je število volilcev na obeh straneh povečalo. Socialno-demokratska agitacija je bila pri prvi volitvi zelo majhna, kar je že zato umljivo, ker na zmago nihče ni upal. Pri ožji volitvi pa so imeli tudi socialisti stvaren cilj: Preprečiti zmago klerikalcev. Zato je bila tudi socialistična udeležba pri ožji volitvi veliko večja, kar je pač tudi umevno. Kdor je čital rezultate pri obeh volitvah, mu je moralo biti jasno, da so protiklerikalno zmago povročili socialistični glasovi. Če bi bili socialni demokratje ostali doma, bi bili agrarci-liberalci ležali na tleh. Da je položaj tak, so vedeli liberalci sami pred ožjo volitvijo, zato so pooblastili dr. Trečta, prositi za volilno pomoč. Dobili so jo, pač ne zaradi prošnje, ampak zato, ker socialno-demokratska stranka s svojega stališča ni mogla želeti klerikalne zmage. A kako se kažejo liberalci hvaležne za pomoč, ki so jo dobili? — Tako, da podtikajo v »Soči« socialnim demokratom, da so — glasovali za klerikalce! To je po liberalnih načelih »dostojno!« Seveda »Soča« vó, da laže; kajti če bi bili socialisti le doma ostali, ne bi njeni kandidati našli sedež v deželnem zboru. Nam sicer take podle trditve ne ranijo srca, ker socialisti niso glasovali iz ljubezni do liberalcev. Ampak značilno je tako ravnanje za »narodno naprednost.«

Istrski deželni zbor je imel v soboto svojo prvo sejo. Imenovan je bil dr. Scampicchio za podpravnatelja kreditne banke, v odsek za volilno reformo sta bila izvoljena dr. Ventrelli in Kozulič, odsek za puljsko občinsko reformo je bil sestavljen in deželnozborna volilna reforma razdeljena. Ta teden ima odsek za volilno reformo seje.

Občinska volilna reforma za Pulj, ki jo predlaga vlada na podlagi znanih istrskih konferenc, je tak monstrum, da se v Avstriji ni lahko najti kaj podobnega. Kar pet volilnih razredov predlaga vlada! Če pojde tako naprej, doseže polagoma še tucat. In kako pravično so mandati razdeljeni! Prvi štirje razredi volijo po osem, peti pa štiri svetovalce, zato ker je število volilcev v petem razredu približno tako veliko, kakor v prvih štirih skupaj. Prvi razredi so sestavljeni po davkih, četrti je ustvarjen posebno za mornarico; y njem imajo namreč samo vojaški uradniki volilno pravico; seveda je ogromna večina teh uradnikov pri mornarici. Da so privolili v tak privilegij za mornarico, je neodpustno za italijanske, kakor za slovenske zastopnike. Socialna demokracija ne odreka nikomur volilne pravice, ampak da se daje mornarici izjemno stališče, je nezaslišano. In gospodje, ki glasujejo za to, da se postavi občino pod marinarsko društvo, se imenujejo »narodnjaki« in »demokratje«.

Zahtevajte
po vseh gostilnah,
kavarnah in
brivnicah

„Rdeči Prapor“!

V Gregorčičevi čitalnici v Ljubljani je od ponedeljka vpeljana novost, na katero posebno opozarjamo delavce. Nekoliko privatnih ljudi, prijateljev mladine in delavskih slojev, ki ne iščejo osebne reklame, je nabavilo lepo zalogo prav dobrih umetniških reprodukcij, ki jih boče v serijah razstaviti. V ponedeljek so bile nameščene prve slike, deloma po stenah, deloma po čitalniških mizah. Vsaki sliki je dodan jasn tekst, iz katerega se obiskovalec lahko pouči o umetnikih in umetninah. Slike si lahko ogleda vsak obiskovalec čitalnice za navadno vstopnino dveh vinarjev. — Slike ostanejo stira najst dni v čitalnici, potem se razstavi drugo serijo. Delavcem, ki si hočejo prav po ceni pribaviti nekoliko umetniškega užitka, toplo priporočamo obisk Gregorčičeve čitalnice.

Umetnost in književnost.

Slovensko gledališče v Ljubljani. Dramatično osobje slovenskega gledališča priredi dve predstavi in sicer dne 25. t. m. popoldne ter 1. aprila zvečer v korist svojih članov. Igrala se bo dne 25. »Pepelečica«, dne 1. aprila pa »Pot okoli zemlje«. Ker je imelo dramatično osobje letos obilo dela in je marljivo pomagalo, da se je lahko častno uprizorilo celo vrsto novitet, je želeli obema predstavama razprodane hiše.

Mizarji, pozor! Vsakdo, ki namerava zapustiti prostor ali delavnico, da si poišče v kaki drugi delavnici dela, sploh vsak mizar ali delavec pri strojih, ki išče dela, naj se oglasi poprej v društvenem lokalu na Rinski cesti št. 19. Nihče ne išči dela v nobeni delavnici, preden se v društvu ne informira o položaju!

Novo! Novo!
Te dni izide v založbi časopisa »Naprej!«
v Idriji brošura

„Proletarijat“

ki jo je napisal Karol Kautsky, posloveni Anton Kristan
Brošura »Proletarijat« obravnava sledeče predmete: »Proletarec in rokodelski pomočnik«, »Delavska mezd«, »Razpad proletarske rodbine«, »Prostitucija«, »Industrijska rezervna armada«, »Rastota razsežnost proletarijata« in »Trgovski in »izobraženi« proletarijat«.
Cena brošure 30 vinarjev.

Vsako nedeljo
velik tamburaški koncert
v gostilni BALIJA
v Rožni dolini pri Ljubljani.
Začetek ob 4. uri pop. Vstop prost.

K obilni udeležbi uljudno vabita,
3—1 F. in M. Balija.

KAVARNA
„Unione“
preje „Tedesco“ v Trstu
se priporoča cenjenim sodrugom najtopleje. Na razpolago so vsi važni in slovenski, italijanski in nemški listi. Vse pijače poceni. Napitnina je izključena.

Šaljive bazare
kakor tudi vse
slavnostne predmete
dobavlja najceneje
WUNIBALD PLANN
Dunaj, VI/2, Wallgasse 19
(poleg Raimundtheater). 23

Vabilo
k
ustanovnemu
občnemu zboru
„Produktivne zadruge ljubljanskih mizarjev“
registrovane zadruge z omejeno zavezo
ki bode

v nedeljo, dne 29. marca 1908
ob 2. uri popoldne
v salonu gostilne pri „Levu“ na Marije
Terezije cesti
z naslednim dnevnim redom:

1. Vpisovanje članov.
2. Poročilo načelnika.
3. Poročilo blagajnika.
4. Poročilo predsednika nadzorstva.
5. Prečitanje pravil.
6. Volitev načelstva in nadzorstva za dobo 3 let.
7. Slučajnosti.

Zborovanja se smejo udeležiti le že vpisani člani, ozir, taki, ki se pred zborovanjem vpišejo.

FRANC HLEBS IVAN TOKAN
t. č. predsednik nadzorstva. t. č. načelnik.

Trboveljska premogokopna družba sprejme
ZIDARJE
proti dobri plači.
Zglasiti se je pri obratnem vodstvu v Trbovljah.

Sodrug, somišljeniki! Zahajajte le v
kavarne in brivnice, kjer je na razpolago Vaše
glasilo. Agitujte „Rdeči Prapor“!
povsod za

Berite! Berite!

Čitajte in širite sledeče knjige in brošure:
K. Kautsky:
„Kdo uničuje proizvajanje v malem?“
Cena 30 vinarjev.
H. Kirchsteiger:
„Pod spovednim pečatom“.
I. del velja 2 kroni 60 vinarjev. II. del velja 2 kroni.
A. Kristan:
„Socializem“.
Cena 20 vinarjev.
A. Kristan:
„Socialna demokracija in kmetiško ljudstvo“.
Cena 10 vinarjev.
K. Marx in Friderik Engels:
„Komunistični manifest“.
Cena 40 vinarjev.
A. Kristan:
„Zakaj smo socialisti?“
Cena 14 vinarjev.
„Vatikanski jetnik“.
Razglednica. Komad 6 vinarjev. 100 komadov 5 kron.
Vse te knjige in brošure se dobe v upravi »Rdečega Prapora« v Ljubljani, »Napreja!« v Idriji in v vseh slovenskih knjigarnah v Ljubljani, Trstu, Gorici in Kranju.

Vabilo
k
rednemu

občnemu zboru
občnega konsumnega
društva v Trbovljah
(vpisana zadruga z omejenim poroštvom)
ki se vrši

dne 29. marca ob 2. uri popoldne
v prostorih g. J. Božiča.

Dnevni red:
1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora;
2. a) Poročilo sploh, b) računsko poročilo za l. 1907;
3. Posvetovanje o čistem dobičku;
4. Volitev treh članov predstojništva;
5. Volitev devetih članov v nadzornišvo in starih namestnikov;
6. Razni predlogi.
Vstop imajo samo stalni člani.
Za nadzornišvo: 2—1
Ivan Jeretin l. r. Anton Pelko l. r.
blagajnik. načelnik.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg
v Ljubljani
priporoča svoje
izborna pivo v sodeih in steklenicah.
ZALOGA V SPODNJI ŠIŠKI.
Telefon št. 188. Telefon št. 187.